Smithsonian Institution
National Museum of African American History and Culture

James Baldwin Collection

Extracted on Mar-29-2024 10:30:34

The Smithsonian Institution thanks all digital volunteers that transcribed and reviewed this material. Your work enriches Smithsonian collections, making them available to anyone with an interest in using them.

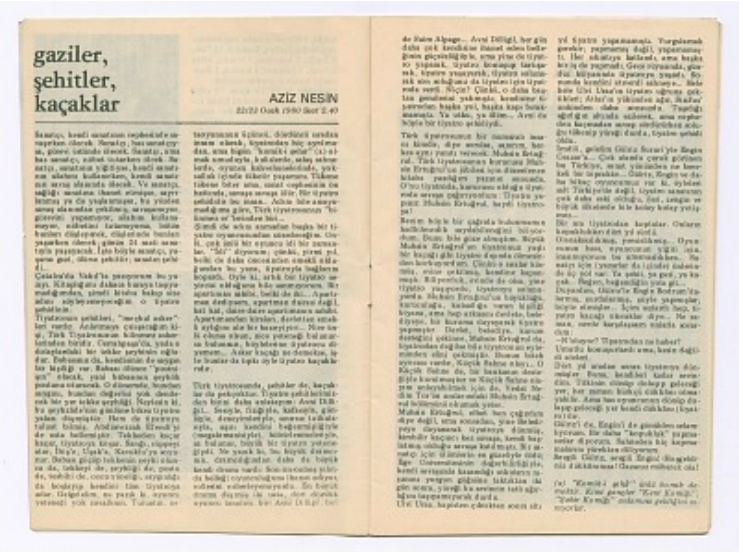
The Smithsonian Institution (the "Smithsonian") provides the content on this website (transcription.si.edu), other Smithsonian websites, and third-party sites on which it maintains a presence ("SI Websites") in support of its mission for the "increase and diffusion of knowledge." The Smithsonian invites visitors to use its online content for personal, educational and other non-commercial purposes. By using this website, you accept and agree to abide by the following terms.

- If sharing the material in personal and educational contexts, please cite the National Museum of African American History and Culture as source of the content and the project title as provided at the top of the document. Include the accession number or collection name; when possible, link to the National Museum of African American History and Culture website.
- If you wish to use this material in a for-profit publication, exhibition, or online project, please contact National Museum of African American History and Culture or transcribe@si.edu

For more information on this project and related material, contact the National Museum of African American History and Culture. See this project and other collections in the Smithsonian Transcription Center.

gaziler,
ehitler,
kaçaklar AZZ NESN
22/23 Ocak 1980 Saat 2.40

---

gaziler,
şehitler,
kaçaklar

AZİZ NESİN

22/23 Ocak 1980 Saat 2.40

Sanatç, kendi sanatnn cephesinde savarrken ölecek. Sanatç, has sanatçysa, görevi üstünde ölecek. Sanatç, ama has sanatç, nöbet tutarken ölcek. Sanatç, sanatnn yiitiyse, kendi sanatnn silahn kullanrken, kendi sanatnn sava alannda ölecek. Ve sanatç, sal sanatna ihanet etmise, sayrlanm ya da yalanmsa, bu yüzden sava alandan çekilmi, savaamyor, görevini yapamyor, silahn kullanamyor, nöbetini tutamyorsa, bütün bunlar düleyerek, dülerinde bunlar yaarken ölecek; günün 24 saati sanatyla yaayacak. te böyle sanatç, yaarsa gazi, ölürse ehittir; sanatn ehidi...
Çatalca'da Vakf'ta yazyorum but yazy. Kitaplm dahaca buraya tayamadmdan, imdi kitaba bakp size adn söyleyemeyeciim o tiyatro ehidinin.
Tiyatoronun ihitleri, "meçhul asker"leri vardr. Anlatmaya çalacam kii, Türk Tiyatrosunun bilinmez askerlerinden biridir. Cerrahpaa'da, yada o dolaylardaki bir tekke eyhinin oludur. Babasnn da, kendisinin de saygn bir kiilii var. Babas ölünce "postnin" olacak, yani babasnn eyhlik postuna oturacak. O dönemde, bundan saygn, bundan deerlisi yok denilecek bir yer tekke eyhlii. Neylesin ki, bu eyhzâde'nin gönlüne bikez tiyotro yalazü dümütür. Hem de tiyatroyu tuluat bilmi. Abdürrezzak Efendi'yi de usta bellemitir. Tekkeden kaçar kaçar, tiyatroya koar. Sar, cüppeyi atar, bi'e, Uak'a, Kavuklu'ya soyunur. Babas göçüp tekkenin eyhi olunca da, tekkeyi de, eyhlii de, postu da, tesbihi de, onca yücelii, saygnl da bolayp kendini tüm tiyatroya adar. Gelgelelim, ne yazk ki, oyuncu yeteni yok zavallnn. Tuluatn, ortaoyununun üçüncü, dördüncü siradan insan olarak, tiyatrodan hiç ayrlmadan, ama bigün "komik-i ehr" (x) olmak umuduyla, kulislerde, sala, sahnelerde, oyuncu kahvehanelerinde, yoksulluk içinde tüketir yaamn. Tükene tükene biter ama, sanat cephesinin ön hattnda, savaa savaa ölür. Bir tiyatro ehididir bu insan.. Adn bile ansyamadma göre, Türk tiyatrosunun "bilinmez er"lerinden biri...
imdi de adn anmadan baka bir tiyatro oyuncusundan sözedeceim. Ünlü, çok ünlü bir oyuncu idi bir zamanlar. "di" diyorum; çünkü, yirmi yl, belki de daha öncesinden emekli olduundan bu yana, tiyatroyla balarn kopard. Öyle ki, artk bir tiyatro seyircisi olduunu bile sanmyorum. Bir apartman sahibi, belki de iki... Apartman dediysem, apartman dairesi deil, kat kat, daire daire apartmann sahibi. Apartmandan kiralar, devletten emekli ayln alr bir hazryiyici... Nice ünlü olursa olsun, nice yetenei bulunursa bulunsun, böylelerine tiyatrocu diyemem... Asker kacagi ne demekse, iste bunlar da tipki oyle tiyatro kaçaklaridir.

Türk tiyatrosunda, ehitler de, kaçaklar da pekçoktur. Tiyatro ehitlerimizden birini daha anlataym: Avni Dilliil...Sesiyle, fiziiyle, kafasyla, gönlüyle, deneyimleriyle, snrsz tutkularyla, ar kendini beenmiliiyle (megalomaniiyle), böbürlenmeleriyle, az bulunur, büyük bir tiyatro yeteneiydi. Ne yazk ki, bu büyük dramcnn, dramclndan daha da büyük kendi dram vard: Son on-onbe ylnda bellei oyunculuuna ihanet ediyor, rollerini ezberleyemiyordu. En büyük drama dümü iki usta, dört dörtlük oyuncu tandm, biri Avni Dilligil, biri
[[end page]]

[[start page]]
de Saim Alpago...Avni Dilligil, her gün daha çok kendisine ihanet eden belleinin üçsüzlüüyle, ama yine de tiyatro yaparak, tiyatro konuup tartarak, tiyatro yaayarak, tiyatro solunarak son soluunu da tiyatro için tiyatroda verdi. Niçin? Çünkü, o daha batan gemilerini yakmt; kendisine

Smithsonian Institution Transcription Center, National Museum of African American History and Culture

tiyatrodan baka yol, baka kap brakmamt. Ya utku, ya ölüm... Avni de böyle bir tiyatro ehidiydi.

Türk tiyatrosunun bir numaral insan kimdir, diye sorulsa, sanrm, herkes ayn yant verecik: Muhsin Erturul. Türk tiyatrosunun kurucusu Muhsin Erturul'un jübilesi için düzenlenen kitaba yazdm yaznn sonunda, O'nu tiyatroda, kurucusu olduu tiyatroda savaa çaryordum: Tiyatro yapnz Muhsin Erturul, haydi tiyatroya!
Benim böyle bir çarda bulunmamn hadbilmezlik saylabileciini biliyordum. Bunu bile göze almtm. Büyük Muhsin Erturul'un tiyatronun yal bir kaça gibi tiyatro dnda ölmesinden korkuyordum. Çünkü o sralar küsmü, evine çekilmi, kendine kapanmt. Biliyorduk, evinde de olsa, yine tiyatro yayordu, tiyatroyu solunuyordu. Muhsin Erturul'un büyük lüü, kuruculuu, kutsalla varan kiilii biyana, ama hep arkasn devlete, belediyeye, bir duruma dayayarak tiyatro yapmtr. Bunun bitek ayrcas vardr, Küçük Sahne olay... O Küçük Sahne de, bir bankann desteiyle kurulutur ve Küçük Sahne olayn anlayabilmek için de, Vedat Nedim Tör'ün anlarndaki Muhsin Erturul bölümünü okumak yeter.
Muhsin Erturul, elbet ben çardm diye deil, ama sonradan, yine Belediyeye dayanarak tiyatroya dönmü, kimbilir kaçnc kez savaa, kendi balatm olduu savaa katlmt. Bir sanatç için ölümlerin en güzeliye öldü; Ege Üniversitesinin deerbilirliiyle, kendi savanda kazand utkularn nsann yorgun gösüne taktktan iki gün sonra, yürei bu sevincin tatl arln tayamayarak durdu.
Ulvi Uraz, hapisten çktktan sonra alt yul tiyatro yapamamt. Vurgulamak gerekir; yapmam deil, yapamamt. Her skntya katland, ama baka bir i de yapmad. Gece rüyasnda, gündüz hülyasnda tiyatroyu yaad. Sonunda kendini atverdi sahneye... Hele hele Ulvi Uraz'n tiyatro uruna çektikleri; Atlas'n yükünden ar, Sizifus'unkinden daha sonsuzdu. Tad arn altnda ezilerek, ama cepheden kaçmadan sava sürdürürken soluu tükenip yürei durdu, tiyatro ehidi oldu.
mdiii, gelelim Gülriz Sururi'yle Engin Cezzar'a... Çok alanda çorak görünen bu Türkiye, sanat yönünden ne berekeli bir topraktr... Gülriz, Engin ve daha bikaç oyuncumuz var ki, öyleleri salt Türkiye'de deil, tiyatro sanatnn çok daha eski olduu, ileri, zengin ve büyük ülkelerde bile kolay kolay yetimez...
Bir ara tiyatrodan koptular. Onlarn kopukluklar dört yl sürdü. Olanakszlm, yersizilikmi... Oyuncunum has, oyuncunum yiiti için, inanmyorum bu umarszlklara... Sanatç için (yazarlar da içinde) önlerinde üç yol var: Ya ehit, ya gazi, ya kaçak... Been, beendiin yola git...
Duyardim, Gülriz'le Engin Bodrum'dalarm, urdalrm, söyle yapmlar, böyle etmiler... çim szlar hep, tiyatro kaça olacaklar diye... Ne zaman, nerde karlasam onlarla sorardm:
-N'oluyor? Tiyatrodan ne haber?
Umutlu konuurlard ama, kesin deildi sözleri.
Dört yl aradan sonar tiyatroya dönmüler. Buna, kendileri kadar sevindim. Tilkinin dönüp dolap gelecei yer, her zaman kürkçü dükkân (tiyatro) dr. Gülriz'i de, Engin'i de gönülden selamlyorum. Bir daha "kopukluk" yapmasnlar siyorum. Sahneden hiç kopmamalarni yürekten diliyorum. Sevgili Gülriz, sevgili Engin! Hogeldiniz dükkânnza! Gazanz mübarek ola!

(x) "Komik-i ehîr" ünlü komik demektir. Kimi gençler "Kent Komii", "ehir Komii" anlamna geldiini sanyorlar.

James Baldwin Collection
Transcribed and Reviewed by Digital Volunteers
Extracted Mar-29-2024 10:30:34

Smithsonian Institution Transcription Center, National Museum of African American History and Culture

Smithsonian Institution

National Museum of African American History and Culture

The mission of the Smithsonian is the increase and diffusion of knowledge - shaping the future by preserving our heritage, discovering new knowledge, and sharing our resources with the world. Founded in 1846, the Smithsonian is the world's largest museum and research complex, consisting of 19 museums and galleries, the National Zoological Park, and nine research facilities.Become an active part of our mission through the Transcription Center. Together, we are discovering secrets hidden deep inside our collections that illuminate our history and our world.

Join us!
The Transcription Center: https://transcription.si.edu
On Facebook: https://www.facebook.com/SmithsonianTranscriptionCenter
On Twitter: @TranscribeSI

Connect with the Smithsonian
Smithsonian Institution: www.si.edu
On Facebook: https://www.facebook.com/Smithsonian
On Twitter: @smithsonian